

le Heidele-
er toe, dat
schismus
el, naar de
was, al
loofswaard-
lag uitge-
n het dus
verschilde
onder de
a verstaan,
o weinig
ogen hun
zin in zijn
eelde, zoo
theologen
Om elken
men, zullen
en van de
i uit ons
eologieae,
logie door
hysius en
in Diap.
et gevoelen
erk beslist
an boven-
d artikel,
arheid be-
uten twijfel
ien, maar
deeld wordt
dit artikel,
ander dat
geschikter
belang is,
men". Deze
gen worden
e schrijvers
or de ver-
elle seggen
des doods
op, de ver-
i wordt in
ij men dit
e smarten
aar of ge-
aaron niet
gelijk som-
len en dit
i doods als
ten te ver-
t. II p. 188,
nederdaling
nzer, dat
stus' begri-
niet mogen
onvonnig-
historische
eft met het
vone Theo-
o ad fidem
Theologiam
men in de
t ons over-
gen in den
n dat hij
aar de ziel
onze plaats
e dit aller-
de helsehe
d zou ver-
ste dogma-
Theoretico-
60: „Wat
ter helle?
eterodoxen
ler de recht-
sommigen
begravenis-
ken het tot
'ziel, zooals
eerde theo-
er noch de
an Christus
ods of de
der Christus
lagen zijner
s, de West-
Ook Maas-
en voor als
t geschil het
n te voegen
erstaan zoo-
nederdaling
f, de helsehe
nederdaling
het helsehe
z. de neder-
an Christus
des doods.
t, zegt hij,
helle in de
an Christus
reed uitge-
r's al te
nzer gere-
euw sluit,
beslist voor
leiderberger
och met a
g nederge-
houwd, zeer
n van Chris-
het artikel
i de oudste
schijflijst in
t IV p. 161),
a bestrijdt,
de Schrift
naar alleen,
en begrava-
dus in het
lijke taan-
voelen van
n hooren,
et getuige-
reformeerde
en dit met
atechismus
el symbool
en de Kerk
e helle van

het dragen der helseke smarten verstand. Toch aarzelen Francois Turretin en Benedict Pictet niet, in hun dogmatiek te verklaren, dat ook de andere opvatting van dit artikel „orthodox“ is. Turretin zegt in zijn meesterwerk *Institutio Theologiae Elencticae* 1696 t. II p. 393: „Nadat we in het voorafgaande weereld hebben het valsche gevoelen der Roomschen aangaande een plaatselijke nederdaling van Christus ter helle, zullen we nu den waren en echten zin van dit geloofsartikel gaan bewijzen. De orthodoxen komen echter over den zin van dat artikel onderling niet geheel overeen, daar sommigen het verstaan van Christus geestelijke benauwdheden en helseke kwellingen, zooals Calvijn, Beza, Danaeus, Ursinus en anderen, ja ook verschillende belijdenissen onzer kerken; anderen daarentegen beweren, dat het betrekking heeft op Christus begravenis en driedaagsch verblijf in het graf, zooals Zanchius, Piscator, Pierius en anderen.“ De oorzaak van dit verschil schuilt daarin, zegt hij, dat het woord *helle* in de Schrift in vierderlei zin wordt gebruikt; soms wordt het gebruikt voor graf, Ps. 16: 10 en 49: 15; soms voor de plaats der verdoemden, Luc. 16: 23; soms voor de grootste kwellingen en benauwdheden Ps. 18: 6 en 116: 3; soms voor de diepste vernedering Jes. 14: 15 en Matth. 11: 23. Het nedergedaald ter helle kan daarom ook in vierderlei zin worden verstaan; of van een plaatselijk nederdalen naar de plaats der verdoemden, gelijk de Roomschen en Lutherschen willen; of van Christus begravenis, of van Christus helseke smarten of van den diepsten trap der vernedering. Het gevoelen, dat onder nederdaling ter helle verstaan moet worden: begraven, verwerpt Turretin, omdat daardoor een tautologie zou ontstaan. „Derhalve, zegt hij pag. 395, is het niet te verstaan van het graf, maar van den staat des doods, of het verblijf van Christus in het graf onder de heerschappij des doods, zooals de uitdrukking nederdalen ter helle dikwijls in de Schrift gebruikt wordt, om den staat der dooden aan te duiden, Gen. 37: 35 en dit ook noodzakelijk schijnt geëischt te worden door hetgeen Petrus zegt in Hand. 2: 27.“ Maar hoevel hij blijkbaar aan dit gevoelen de voorkeur geeft, acht hij dat de andere opvatting, die de nederdaling verstaat van Christus hevigste benauwdheden, die hij en in Gethsemane en aan het kruis droeg, daarom toch niet verworpen behoeft te worden. En op de vraag welk gevoelen van deze beide moet aangenomen worden, antwoordt hij: „men kan beide aannemen en zeer goed met elkander overeenbrengen, doordat men onder de nederdaling ter helle verstaat den diepsten trap van Christus' vernedering, zoo wel zijn ziel als wat zijn lichaam betreft: wat het lichaam betreft, was dit zijn verblijf in het graf, wat de ziel betreft het dragen der helseke smarten.“

En Benedict Pictet zegt in zijn *Theologie Chrétiennne* MDCCXXI t. I. p. 680: „Het doet er weinig toe, welke betekenis men aan dit artikel hecht, mits die betekenis maar in overeenstemming zij met de analogie des geloofs, hetzij dat men onder de nederdaling ter helle verstaat de bittere smarten, die Christus in zijn ziel geleden heeft, gelijk het woord *helle* soms in de Schrift gebruikt wordt; hetzij men er onder verstaat het graf, gelijk het woord *helle* gewoonlijk gebruikt wordt in de Heilige boeken en het bedoeld is in Ps. XVI, waaraan dit artikel waarschijnlijk is ontleend; hetzij dat men het verstaat van den diepsten trap van Christus' vernedering en van zijn staat onder de heerschappij des doods, gelijk de uitdrukking elders gebruikt wordt; welke laatste opvatting ons de meest waarschijnlijke toeschijnt.“

Verenigingsleven.

GEREFORMEERDE VERENIGING VOOR DRANKBESTRIJDING.

De bedoeling van deze rubriek is, een overzicht te geven van en waardeering en belangstelling te wekken voor wat op het terrein van het christelijk verenigingsleven gearbeid wordt. Wanneer dus een bepaalde vereniging besproken wordt, wil dit daarom nog niet zeggen, dat de inrichting, strekking, wijze van werken, enz. van die vereniging geheel en al goedgekeurd wordt. Het bespreken van zekeren arbeid betekent dus niet een stellingname daartegenover, maar slechts dit, dat zodanige arbeid verdient, maar waardeering en belangstelling te worden gadelagen als arbeid, verricht in den dienst van Gods Koninkrijk.

Dit wordt hier vooropgesteld, nu volgen zal een kort overzicht van het werk der Gereformeerde Vereniging voor Drankbestrijding, van een vereniging dus, welke tot de zeer weinige behoort, omtrent welke de sympathieën in de kringen van de lezers van *De Heraut* seer verdeeld zijn. Het zou geen pas geven, bij zulk een overzicht een oordeel te vellen over het voor en tegen van die vereniging, maar evenmin zou het goed zijn, welk standpunt men ook inneemt, in een rubriek als deze de zeer belangrijke vereniging en haar omvangrijken arbeid met stilswijgen voorbijtegaan.

Volge hier dus het een en ander, zooals we het in het jongste jaarverslag vermeld vinden, dat opgenomen is in het Septembernummer van het orgaan der vereniging. Vooraf echter een opmerking, de uiting van een gedachte, die opkwam bij het lezen van een verzuiming, dat het orgaan zoo weinig abonnés en annouces heeft. Zou deze betreurenswaardige toestand niet zijn oorzaak kunnen vinden in de omstandigheid, dat het uiterlijk van het orgaan doet denken aan zuinigheid, die de wijsheid bedriegt? Het orgaan ziet er niet zoo uit, dat men tot lezen verlekt wordt. Formaat van het zetsel, papier, letter, inkt — niets ziet er aangenaam uit. De vermelding, met groote letters, op den omslag van het Septembernummer, dat het jaarverslag erin opgenomen was, noopte ons, het ter zijde te leggen om het te zijner tijd nader te bespreken; maar we kunnen wel zeggen, dat het minsympathieke kleed van het orgaan mede oorzaak geweest is, dat we over de vereniging niet reeds eerder schreven. Moge het bestuur gaan inzien, dat de technische uitvoe-

ring van een drukwerk vaak over de beslist, of het uiterlijk hebben zal of niet, en moge het dan met deze opmerking om bestwil, die ook andere vereenigingen geldt, winste doen.

Na deze technische uitweiding, waarvan deze of gene wellicht zal zeggen, — we gelooven echter ten onrechte — dat zij hier niet thuis hoort, komte het verslag aan het woord.

„Levendige actie was er in meer dan eene afdeling, ja voor sommige streken van ons land, vooral de provincie Friesland, ook op plaatsen, waar tot nog toe geen